

N:o 26.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Febr. 1874, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till Nyköpings stad af åtskilliga delar utaf Nyköpings gamla slotts område; Gifven Stockholms Slott den 30 Januari 1874.

Sedan Kongl. Maj:t genom nådiga bref den 17 September 1861, den 24 November 1865 och den 16 Januari 1866 tillåtit Nyköpings stad att tills vidare disponera åtskilliga inom dervarande gamla slotts område belägna, Kronan tillhöriga, byggnader och lägenheter, upptagande en areal af tillsammans 4,09 kvadratref, mot vilkor, bland annat, att dem i händelse af behof åter efter sex månaders uppsägning afträda, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län i underdånigt memorial den 16 November 1869 insändt en till Kongl. Maj:t af nämnde stads fullmäktige ställd ansökning, att, då återstoden af samma område, sådant det upptages å en af Kommissionslandtmätaren J. Hjelmerus år 1866 upprättad karta med beskrifning, bestode till större delen af nästan alldeles ofruktbar mark, som icke inbragte Kronan någon inkomst; men kunde medelst dikning, fyllning och plantering med flera arbeten förvandlas till en för stadens innevånare nyttig och angenäm trädgård och promenad, jemte det ökadt utrymme för fattigvårdsbyggnader erhöles, hela detta område, med undantag af det å kartan under N:o 7 upptagna kronomagasinets måtte utan afgift för all framtid till staden öfverlemnas för användande till dennas gagn och försköning, med vilkor för staden dels att hafva den vård om borgruinen, som möjligen kunde föreskrivas, dels ock att, i händelse uti tjenstemans eller betjentes löneformåner skulle vara inräknad nyttjanderätt till någon af ifrågavarande lägenheter, därför under hans tjenstetid lemna skälig ersättning; men att, om en så vidsträckt upplåtelse icke kunde staden medgifvas å hela området, den dock måtte beviljas för den del deraf, som ännu ej blifvit åt staden öfverlemnad, utgörande enligt ofvan-

nämnda karta 30,78 kvadratref, eller åtminstone samma slags dispositionsrätt som för de redan upplåtna byggnaderna och lägenheterna.

Häröfver har på nådig befallning Kammar-kollegium under den 15 Oktober 1872 i underdånighet inkommit med utlåtande, åtföljdt af öfriga vederbörandes yttranden. Af dessa senare inhemtas, att, sedan först kronofogden och häradsskrifvaren i orten tillstyrkt ifrågavarande upplåtelse, dock med vilkor af sex månaders uppsägning, likasom för de föregående, och vård om borgruinen enligt Kongl. förordningen den 17 April 1828, stadsfullmäktige ytterligare utsträckt sin ansökning till begäran af enahanda upplåtelse af ett område både i öster och vester af det förut omnämnda till en vidd af 24,30 kvadratref, enligt en af Förste landtmätaren A. Helander år 1870 uppgjord ny karta och beskrifning, hvilket område äfven skulle tillhöra gamla slottet och erfordras för utvidgning af ifrågavarande parkanläggning och promenadplats.

Derefter har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med vitsordande att staden fått vidkännas ej obetydliga utgifter för inrednings- och reparationsarbeten å de upplåtna slottsbyggnaderna, och att anläggning af en promenadplats och park för staden vore önskvärd och behöflig, likväl ansett förändrade förhållanden icke hafva inträffat, som borde föranleda till ändring i de med öfverlåtelse af slottsbyggnaderna jemte dertill hörande område redan af Kongl. Maj:t fästade vilkor, samt att vidare utom kronomagasinet borde till Kronans disposition fortfarande bibehållas slottsruinen och inre borggården, upptagna å Hjelmers karta under N:ris 1 och 2, såsom ej iugående i den af sökanderna förslagsvis uppgjorda planen för anläggningen och den senare dessutom använd för annat allmänt behof, äfvensom att de å den nya kartan med litt. a, b, c och p utmärkta delar, såsom icke tillhörande det egentliga slottsområdet utan annan Kronan tillhörig under boställsrätt upplåten mark och för ändamålet mindre erforderlig, icke måtte åt staden upplåtas, men att det öfriga området måtte för uppgifna ändamålet åt staden tillsvidare öfverlemnas, mot skyldighet att träffa öfverenskommelse med de vid läns-cellfängelset anställda tjänstemän och betjente, som af ålder, ehuru utöfver stat, innehafvade en del deraf, om årlig ersättning deraf, samt att till Kronan betala årlig afgäld för den upplåtna marken, i enlighet med hvad genom Kongl. brefvet den 4 April 1862 blifvit för en dylik upplåtelse åt staden Eskilstuna föreskrifvet; hvarjemte för öfrigt dels nödig utfartsväg borde vara att tillgå för innehafvare af de intill ifrågavarande område liggande egor, dels upplåtelsen af marken ej finge inskränka hvad författningarne innehölle rörande forntida minnesmärkens bevarande och fredande.

Vidare inhemtas af handlingarne, dels att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upplyst, att inre borggården användes till språngplats för de i Nyköpings stad stationerade hingstar från Strömsholms stuteri, dels ock att, sedan Kammar-kollegium anmodat Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att höra dem, som begagnade de platser å den senare kartan, hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett icke böra

staden upplåtas, så hade i anledning här af Fängelse-direktören A. Andersson och vaktbetjente vid Nyköpings läns cellfängelse blifvit hörda och dervid väl förklaradt sig icke hafva något att emot den sökta upplåtelsen erinra, men till en del uppgifvit de anspråk på ersättning m. m., hvartill de ansett sig befogade.

För egen del har Kammar-kollegium, med tillkännagifvande att hela det ifrågaställda området blifvit genom Kongl. brefvet den 19 April 1872 förlagdt från Nicolai socken af Jönåkers härad till Nyköpings stad, i underdånighet anfört, att, då upplåtelsen af Nyköpings gamla slotts område åt Nyköpings stad till promenadplats och parkanläggning, lände icke allenast till försköning, utan ock till nytta för staden och dess omgifning, likasom man i allmänhet ansåge sådana platser i eller invid städer af någon betydighet erfordras både för sundhet och trefnad, till fördel således medelbart äfven för det allmänna; men staden, som måste vidkännas icke obetydliga kostnader för platsens försättande i ändamålsenligt skick, icke skäligen borde äfventyra att se ändamålet förfeladt och kostnaderna förspilda genom ett förbehåll att framdeles möjligen åter afträda desamma — ett förbehåll, som genom Kongl. brefvet den 31 Maj 1861 fästades vid afträdande af jord till lustpark åt Eskilstuna stad, men antagligen endast dertill att denna jord togs från Eskilstuna utarrenderade kungsladugård och således både stod under Ständernas dispositionsrätt och redan gaf staten inkomst, hvaremot det icke förekomme i Kongl. brefvet den 17 Juli 1863 angående kungsträdgårdens i Vesterås upplåtande till promenadplats åt Vesterås stad — så ansåg sig Kollegium böra tillstyrka bifall till stadsfullmäktiges ansökning i hvad angår ständigt upplåtelse till staden af den jord, hvarom här nedan vidare förmäles; hvaremot i afseende på de derå befintliga byggnader med tillhörigheter, hvilka förut blifvit åt staden upplåtna, de derom meddelade föreskrifter, på sätt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmärkt, syntes böra fortfarande gälla.

Hvad åter angår vidsträcktheten af detta område och de platser, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett derifrån böra undantagas, har Kollegium förmått sig icke kunna inse något skäl att från upplåtelsen borde undantagas slottsruinen, enär all anledning vore att antaga, det denna ruin, upplåten åt staden, blefve bättre vårdad än eljest, då staden i afseende derå tillförbundes att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i Kongl. förordningen den 29 November 1867; och då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gifvit tillkänna, att inre borggården begagnades till språngplats för hingstar, samt ingenting kunde vara mera olämpligt än ett sådant grannskap invid en promenadplats, såg Kollegium häruti ett ökad skäl att åt staden upplåta äfven detta utrymme. I fråga åter om jordstycket i öster under litt. a, b, c och p å Helanders karta, har Kollegium instämt med Kongl. Maj:ts Befallningshafvande deri, att detsamma borde antagas vara för ändamålet mindre erforderligt, hvarför, och då förvecklingar med boställshafvare derigenom undvekos, Kollegium ansåg detta lilla stycke böra från upplåtelsen undantagas.

Vidkommande slutligen vilkoren för jordens upplåtande åt staden har Kolle-

gium förmålt, att väl afgäld blifvit föreskrifven för omnämnda upplåtelser till Eskilstuna och Vesterås städer af utarrenderad eller på lön indelad jord för att hålla statsverket och indelningshafvare derför skadeslösa, äfvensom genom Riksdagens skrifvelse den 2 Maj 1868 köpeskilling för jord, som Landskrona stad erhjudit sig att af Kronan inköpa; men i betraktande deraf att staten af nu ifrågavarande område icke droge ringaste inkomst, har Kollegium icke ansett lämpligt att genom dess användande för ett allmännyttigt ändamål någon vinst bereddets statsverket, hvarföre Kollegium tillstyrkt, att det måtte utan afgift åt Nyköpings stad upplåtas, på sätt som enligt Kongl. brefvet den 26 April 1870 skett med ett åt Göteborgs och Bohus läns landsting upplåtet område vid Bohus fästnings ruiner; men hvad som deraf kunde vara af fängelse-direktören eller fängvaktbetjeningen disponeradt, eller hvarå de nedlagt kostnader, har Kollegium ansett böra dem, som nu innehafva dessa befattningar, ersättas efter öfverenskommelse eller kompromissariers bestämmande, hvar till stadsfullmäktige sig äfven erhjudit.

Uti härefter infordradt utlåtande af den 11 Mars 1873 har Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademien hemställt, att vid ifrågavarande upplåtelse till Nyköpings stad af dervarande slottsruin måtte fästas följande vilkor och bestämmelser, nemligen: att eganderätt till sjelfva slottsruinerna samt de lemningar af vallar och byggnader, som fordom tillhört slottet, icke må till staden upplåtas, utan fortfarande förbehållas Kronan; att slottets murar och torn icke må nedrifvas eller på annat sätt åverkas, samt att den inre borggården bibehålles oförändrad; att på vallarna väl må anläggas plantering och gångar för deras bekvämligare bestigande samt håligheter fyllas, men att vallarne icke må genom nedbrytning eller afgräfning förminskas; att underjordiska hvalf och gångar icke må nedbrytas eller igenfyllas; att ännu återstående delar af de fordna vallgrafvarne, hvilka lära vara fyllda af stillstående, stundom stinkande vatten, må genom afdikning eller på annat sätt torrläggas; att det öfriga till slottet hörande området må planeras och till promenadplats anordnas, samt att, i händelse ändring, i ett eller annat afseende, i dessa vilkor och bestämmelser framdeles skulle finnas nödig eller önskvärd, hemstallan derom må, i enlighet med föreskriften i § 4 af Kongl. förordningen af den 29 November 1867, göras hos Akademien, och dess, efter verkställd besigtning om så prövas nödigt, afgifna beslut afvaktas, innan någon ändring företages.

Kongl. Maj:t har tagit detta ärende i öfvervägande och vill härigenom i nåder föreslå, det Riksdagen må för sin del, på sätt Kammar-kollegium tillstyrkt, bifalla, att med undantag af de byggnader jemte tillhörigheter, hvilka redan blifvit åt staden på vissa vilkor upplåtna, äfvensom af det å Förste landtmätaren Helanders karta under Litt. a, b, c och p upptagna, i öster belägna jordstycket, såväl slottsruinen med dertill hörande borggård som hela det öfriga af stadsfullmäktige nu begärda området må till Nyköpings stad för all framtid och utan afgäld upplåtas för att till det uppgifna ändamålet användas, med vilkor likväl att stadsfullmäktige dels

ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-akademien till slottsruinernas och minnesmärkenas bevarande föreslagit, dels ock, på sätt de erbjudit sig, till fängelse-direktören eller fängvaktbetjeningen, som hittills disponerat andelar af ifrågavarande område och derå nedlagt kostnader, för affrådande af berörda delar erlægga skälig godtgörelse, hvars belopp, i brist af åsämjande, kommer att särskildt bestämmas.

Handlingarne i detta mål skola tillhandahållas det Utskott, till hvilket frågan varder af Riksdagen öfverlemnad; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

C. Fr. Wern.

*Utdrag af Protokollet öfver Finans-ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 30 Januari 1874.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*;
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*;
Statsråden: *Bredberg*,
Berg,
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer* och
Weidenhielm.

Departementschefen Statsrådet *Wærn* uppläste härefter till justering följande, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets enhälliga tillstyrkande, nedannämnda dagar fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

2:o) den 19 December sistlidne år, angående upplåtelse till Nyköpings stad af åtskilliga delar utaf Nyköpings gamla slotts område;

Uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder gilla berörda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda; och skulle, i enlighet med samma förslag, nådiga propositioner till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Axel Ädelgren.